

3. fejezet. A bérmálás.

A keresztség az újjászületés szentsége; a bérmálás a természetfölötti növekvés, illetőleg nagykorúsodás szentsége, a természetfölötti élet teljességét közlő szentség. A *bérmálás* ugyanis újszövetségi szentség, melyben a megkeresztelt veszi a Szentlelket hitének állhatatos és eredményes megvallására (jelét a vele kapcsolatos vitás kérdések miatt nem szokás belevenni a meghatározásba). *Nevei a hatásáról*: bérmálás, confirmatio, βεβαίωσις; a Szentlélek szentsége, pecsét, sigillum, σφραγίς; a *jelről*: kézföltevés, χειροθεσία; chrisma, a kenet szentsége, τό μύρον; a *keresztséghez való viszonyáról*: a teljesítés, betetőzés szentsége, perfectio, consummatio.

Irodalom. Amilyen gondos és alapos teológiai földolgozásban volt része a keresztségnek, már az első időktől kezdve, annyira mostoha etekintetben a bérmálás sora. *Bellarminus* az első, ki rendszeresen foglalkozik vele: *Controversiae fidei* III. A 17. és 18. századi hittudósok alig vitték előbbre a tárgyalását: *C. Witasse* *Tractatus de confirmatione* 1738. 19. századi jeles monografiák: *L. Janssens* *La confirmation. Éxposé dogmatique, historique et liturgique* 1888; *M. Heimbucher* *Die h. Firmung, das Sakrament des Heiligen Geistes* 1889; *A. F. Wirgman* *The Doctrine of Confirmation* 1902; *F. Dölger* *Das Sakrament der Firmung* 1906; *J. B. Umberg* *Die Schriftlehre vom Sakrament der Firmung* 1920.

98. §. A bérmálás szentségi valósága.

Diekamp III § 18–9; *Bartmann* II § 171–2; *van Noort* 3, 1–2; *Pesch* VI prop. 53–6; *Billot* th. 21–2; *Schanz* § 22–24. – *Thom* III 72, 1; *Suarez* *Sacr.* 32–3 37–8; *Billuart* *Confirm.* 1; *Berti* XXXII 1 et apdx; *Frasen* *Sacr. tr.* 2 *Confirm* 1; *Pázmány* Ö. M. I 114 kk. – *J. B. Umberg* *Die Schriftlehre vom Sakrament der Firmung* 1920; *Pieper* *Die Simon Magus-Perikope* Apg 8, 5–24 1911; *Hackelberg–Landau* *Archäologisch-liturgische Untersuchung über Materie und Form der Firmung* 1899; *Dölger* *Sphragis* 1911; *J. Coppens* *L'imposition des mains et les rites connexes* 1925.

1. A bérmálás krisztusi rendelése.

Tétel. A bérmálás Krisztus rendelte újszövetségi szentség. *Hittétel.*

A nováciánusok elhanyagolták a bérmálást¹; az albiak és valdiak tagadták krisztusi eredetét. Az *újítók* a kereszteni oktatással kapcsolatos szertartásnak tartották, és mindmáig a nyilvános hitvallás szertartásának minősítik; de szentségi jellegét elvitatták. Különösen Kálvin nem fogy ki gyalázásából («fattyú szentség», «szentség-gyalázás», «ördög hazugságától fertőzött büzhödt olaj»²). A *Tridentinum*³ a többi szentséggel együtt a bérmálásnak is megállapítja krisztusi rendelését, és azután ünnepélyesen kiközösíti azt, aki azt mondja, hogy «a bérmálás üres szertartás, nem pedig igazi és valódi szentség, vagy aki azt mondja, hogy hajdan nem volt semmi más mint valami katechézis, mellyel a férfikorhoz közel állók hitükről számot adtak az Egyház színe előtt». X. Pius⁴ elítélte azt a modernista tételt, hogy a bérmálás az apostoli időkben még nem volt a keresztségtől különböző önálló szentség.

Bizonyítás. A *Szentírás* a bérmálás szentségi jellegét nyilván, a krisztusi rendelést burkoltan tanítja: a) Az Üdvözítő megígérte követőinek a Szentlelket, akit már a próféták⁵ messiási javak foglalataként vártak; megígérte nemcsak az apostoloknak, hanem

¹ Cf. *Euseb.* H. E. VI 43; *Theodoret.* Fab. haer. 3, 5.

² *Calvini* *Instit.* IV 9.

³ *Trid.* 7 c. 1 *Denz* 844; 7 conf. c. 1 *Denz* 871.

⁴ *Denz* 2044.

⁵ *Joel* 2.

mindenkinek; és pedig nemcsak azt az adományozást, mely velejár a megigazulással (194. lap), hanem egészen sajátos ajándékozásra gondolt. Hisz az apostolok az Üdvözítő mennybemenetele előtt már meg voltak szentelve, az ő barátai voltak, az Eucharisziát vették; s az Üdvözítő mégis kilátásba helyezte nekik a Szentlélek küldését, mely csak mennybemenetele után valósult meg: «Ha valaki szomjazik, jöjjön énhozzám és igyék. Aki hisz énbennem, mint az Írás mondja: élővíz folyói fakadnak majd őbelőle. Ezt pedig a Lélekről mondotta, melyet veendőké valának az őbenne hívők; mert még nem adatott vala a Szentlélek, mivelhogy Jézus még nem dicsőült meg». ¹ Jobb nektek, hogy én elmenjek; mert ha el nem megyek, a Vigasztaló nem jön hozzátok.» «Én elküldöm Atyám ígését rátok; ti pedig maradjatok a városban, míg nem fölruháztattok erővel a magasságból.» ² b) Az Üdvözítőnek ez az ígérete elvben *teljesedésbe* ment Pünkösdkor, ³ mikor Péter tanúsága szerint a Szentlélek mindenki számára eljött. Minthogy így a Szentléleknek egy a megszentelő kegyelemmel járó küldéstől különböző adományozása kilátásba volt helyezve minden hívő számára, rendelkezésre kellett állni egy módnak is a Szentlélek közlésére, mely így hivatva volt állandósítani a Pünkösdot az Egyházban. c) Erről beszélnek az Apostolok cselekedetei: ⁴ «Mikor pedig az apostolok, kik Jeruzsálemben voltak, meghallották, hogy Szamaria befogadta az Isten igéjét, elküldték hozzájuk Pétert és Jánost. Kik odajövének, imádkoztak értük, hogy elvegyék a Szentleket; mert az még egyikükre sem szállott le, hanem csak meg voltak keresztelve az Úr Jézus nevében. Ekkor rájuk tevék kezüket, és azok vették a Szentleket». Ami itt le van írva, a bérmálás szentségének kiszolgáltatása volt:

1. Az apostolok *alkalmaztak egy látható szertartást*, t. i. kézföltevést és imádságot, mely közölte a Szentleket mint a lelki megszentelés elvét. A liberális protestáns teológia szerint a kézföltevés őskeresztény szokás volt rendkívüli kegyadományok, karizmák közlésére. Azonban a) a *karizmák* ugyan sokszor, de épenséggel nem mindig jártak a Szentlélek közlésének nyomában. ⁵ Az ősegyház nem ismer rendszeres szertartást, mellyel karizmákat lehetett közölni; azok ellenőrizhetetlen módon és oly időben jelentek meg, amint a Szentléleknek tetszett. Ellenben a Szentlélek közlése az apostoli kézföltevésnek rendes hatása volt. Ez volt Simon mágusnak is a megfigyelése, és ezt tanúsítja Szent Pálnak efezusi bérmálása is. ⁶ b) Hamis az a racionalista állítás, hogy az Apostolok cselekedeteiben a Szentlélek mindig a karizmák foglalatát jelenti (és csak Pál leveleiben válik erkölcsi elvvé). Ennek ellenmond egy sereg hely. ⁷ c) Képtelenség az a gondolat, hogy a prófécia célja, az evangélium foglalatja, a messiási ország legfőbb java az apostolok szemében nem más mint a karizmák adománya, mely erkölcsi fölkészültség nélkül is rálátogatott azokra, akiknél jónak látta a Lélek. ⁸

2. A kézföltevéssel és imádsággal való Szentlélek-közlés az apostoli egyházban *állandó gyakorlat volt*. a) Simon mágusnak volt alkalma megfigyelni, hogy a Szentlélek megadatik «az apostolok kézrátévése által». ⁹ b) Szent Pál ¹⁰ Efezusban a Keresztelő tanítványaival úgy közölte a kézföltevést mint a keresztény élet avatásának betetőzését. A Zsidókhöz írt levél szerint a keresztiséggel együtt a kézföltevés is a «Krisztus tanításának elemei» közé tartozik. ¹¹

¹ Jn 7,37–9; itt utalás történik Joel 2,28-ra.

² Jn 16,7 cf. 14,16 15,26 16,13; Lc 24,49.

³ Act 2,38. 5,32.

⁴ Act 8,14–7.

⁵ 1 Cor 12,19–30.

⁶ Act 18; 19,5.

⁷ Act 2,38 5,32 9,17 10,44.

⁸ Cf. *August.* Bapt. III 16; in Jn 4, 6.

⁹ Act 8,18.

¹⁰ Act 19,5; cf. 1 Cor 12,13.

¹¹ Heb 6,1–2.

c) Az Üdvözítő minden időre és minden hívő számára kilátásba helyezte a Szentléleknek a rendes kegyelemközléstől különböző adományozását; s minthogy a Szentlélek adományozásának más módjáról nem olvasunk, ezt a kézföltevéssel történt közlést kell ama rendes és állandó módnak tekintenünk. Ez a Szentlélek-közlő szertartás szabatosan *különbözik a keresztségtől*. Így állítja elénk a főnti elbeszélés: a samariaiak már meg voltak kereszttelve, és azután más kiszolgáltatók (apostolok) más szertartással (kézföltevés és imádság) más hatásokat (a Szentlélek bősége) közöltek. Ugyanezt látjuk Efezusban: «Ezeket hallván, megkeresztelkedtek az Úr Jézus nevében. És amidőn Pál rájuk tette kezeit, a Szentlélek leszállott rájuk».¹ Tehát teljesen légből kapott Harnacknak az az állítása, hogy a bérmálás azért vált idővel külön a keresztteléstől, mert nyugaton szokásba jött, hogy a püspök adja föl. Itt t. i. ép az a kérdés: miért tartotta fenn magának a püspök, mikor a keresztséget rábízták áldozópapokra, sőt diakonusokra? Keleten az áldozópapok bérmáltak; és mégis ott is külön szentség számba megy!

3. Ebben burkoltan benne van a *krisztusi rendelés*. Az újszövetség legnagyobb adományát, annak rendes, állandó és biztos hatású közlését Krisztus rendelése nélkül nem lehet elképzelni. Mikor történt az alapítás, azt nem lehet teljes bizonyossággal megállapítani. Szent Tamás szerint² az Üdvözítő ezt a szentséget nem kiszolgáltatta, hanem ígéret által alapította, mikor t. i. az ő Egyházának megígérte a Szentlélek állandó adományozását. Lehet azonban az is, hogy kifejezetten akkor rendelte, mikor (föltámadása után) negyven napig sok bizonyítás által megjelent tanítványainak és szólt az Isten országáról.³ A racionalista vallástörténeti és kritikai evolucionizmus némely képviselője (különösen liberális protestánsok) a bérmálást bizonyító helyeket ugyan *betoldásoknak minősíti*; de nem szövegkritikai okok alapján, melyeknek itt még az árnyéka is hiányzik, hanem azért, mert «az öskereszténység szertartási egyszerűségével nem fér össze egy kiegészítő és a keresztséget mintegy kettőző szertartás». Hogy a bérmálás a keresztségnak egyszerű ismétlése, racionalista állítás, bizonyítás nélkül, melynek az ellenkezője igaz.

A bérmálás szentírási *előképei*: a teremtés második napja, amikor Isten «erősséget» (firmamentum) alkotott választóul az alsó és felső vizek között.⁴ A Vörös-tengeren való átkelés a keresztségnak, az árnyékló felhő a bérmálásnak típusa⁵; a poklosságtól való tisztulás⁶ szertartásában már Origenes a keresztség és bérmálás előképét látja (mosdás és kenés). Az ószövetség pünkösdjé a bérmálást ábrázolja, miként hűsvétje a keresztséget.⁷ *Jelképek*: a Szentlélek galambja Krisztus jordáni keresztségében, a tizenkét éves Jézus a templomban.

A *hagyomány* bizonyítéka. Eleve föltehető, hogy a kézföltevéssel közvetített Szentlélek-közlés a Szentírásnak oly határozott és részletes tanítása után állandó szokásban maradt a keresztényeknél. Igaz, a legrégebbi iratok nem tesznek róla említést; így a Didache és Iustinus, kik a keresztségről és az Eucharisziáról aránylag bőven szólnak. Ennek azonban az az érthető oka, hogy a bérmálás mint a keresztény avatásnak egyik mozzanata, liturgiai egységet alkotott a keresztséggel, s csak akkor és ott jöhetett külön is szóba, ahol szertartásilag némileg elvált a keresztségtől. Ez megtörtént 200 körül, mikor a keresztséget már jobbra áldozópapok szolgáltatták, és a már megkereszteltek a bérmálást a püspök azután is személyesen végezte.

¹ Act 19,5–6 és Heb 6,1–2.

² Thom III 72, 1 ad 1.

³ Act 1,3.

⁴ Gen 1,6–8 Ps 103,3–6.

⁵ 1 Cor 10; Ex 13,21 40,34–8 Num 9,15–23 10,33–6 Deut 1,33 20.

⁶ Lev 14.

⁷ Ex 19 20,20 24 Lev 19 20,7.

Előző homályosabb utalások¹ után világosan szól *Tertullianus*:² «Miután kiléptünk a fürdőből, szentelt kenettel megkenetünk. Azután kézföltevést kapunk, mely szólítja és hívja a Szentlelket». A római Egyház «a hitet vízzel jelöli, Szentlélekkel ruházza, Eucharisziával táplálja».³ *Hippolytus*⁴ Zsuzsanna szavait: «Hozzatok nekem olajat», misztikus értelemben arra magyarázza, hogy ez az olaj a Szentlélek ereje, mellyel mintegy krizmával kenetnek a hívők a keresztség után. Kornél pápa⁵ szemére hányja Novatianusnak, hogy a keresztség után nem tette meg, ami az Egyházban szokás: nem vette a püspöktől a pecsétet, tehát nem is kapta a Szentlelket. *Ciprián*⁶ Act 8 ismertetése után azt mondja: «Ez most is megvan az Egyházban. Akik meg vannak keresztelve, az egyházi előljáró elé kerülnek, s a mi imádságunk és kézföltevéssük által kapják a Szentlelket és az Úr pecsétjével betetőzésben részesülnek».⁷ Jeruzsálemi sz. Ciril egy egész katechézist szán a szentségnek, és Szent Jeromos püspöki bérmautakról beszél. Szent Ágoston is igen határozottan azt mondja: «az apostolok samariai tettét most is gyakorolja az Egyház; a krizma szentsége a látható jelek sorában szent, miként maga a keresztség».⁸ Az emlékek hagyományának tanui a külön bérmálóhelyiségek (chrismaria, consignatoria) Rómában, Nápolyban stb. a templom és a keresztelőkápolna között; továbbá számos fölirat.

Tehát az Egyház története semmit sem tud a 16. századi protestánsoknak amaz állításáról, hogy a bérmálás merő katechetikai szertartás volt, mellyel a megkereszteltek hitükről tettek tanúságot az Egyház színe előtt; s teljesen hiábavaló a racionalista valláshistorikusoknak az az erőfeszítése, hogy a bérmálás számára *vallástörténeti párhuzamot* találjanak. Tartalmilag ugyanis nem találnak mást mint kézföltevéseket (a gnóosztikusoknál, mandeusoknál) és homlokjelölést (a Mithras-kultuszban), amelyeknek jelentéséről és hatásairól azonban semmit sem tudunk. Ami pedig a történeti eredetüket illeti, a források csak olyan korban említik, amikor a keresztény kézföltevés és Szentlélek közlése már régen igazolva van.

2. A bérmálás szentségi jele.

Mínt hogy a bérmálás szentségi anyagára vonatkozólag nincsenek határozott ünnepélyes egyházi döntések,⁹ a dogmatikai vizsgálatnak kell megállapítania, mi tartozik a bérmálás szentségi jelének lényegéhez.

A Pontificale Romanum szerint *a bérmálás kiszolgáltatása* így történik: A püspök kiterjeszti kezeit a bérmálkozók felé, és imádságot mond (Omnipotens Deus); azután jobb hüvelykujjának hegyét belemártja a krizmába, és azt mondja: «N., én téged megjelöllek a kereszt jelével», és miközben hüvelykujjával keresztet formál a bérmálkozónak homlokán (az Appendix hozzáteszi: közben jobb kezét ráteszi a bérmálkozónak fejére), folytatja: «és megerősítelek az üdvösség krizmájával az Atyának és Fiúnak és Szentléleknek nevében». A görög euchológiában ez van: Az után az imádság után megkeni őt a szent $\mu\upsilon\sigma\omicron\nu$ -nal,

¹ *Theoph.* I 12; *Excerpta Theodot.* 22 ap. Clem. Al.; *Iren.* I 31, 3–4; cf. IV 38, 2; *Clemens Al.* Quis dives 42 (Evangelista Szent János egy ifjút nemcsak megkeresztelt, hanem az Úr pecsétjével is ellátta); *Strom.* II 3; *Paed.* I 6; *Origen.* in Lev 8, 11.

² *Tertul.* Bapt. 7; cf. *Resur.* 8.

³ *Praescr.* 36; cf. 40; ad *Demetr.* 22.

⁴ *Hippol.* in Dan 13, 17.

⁵ Ap. *Euseb.* H. E. VI 43.

⁶ *Cypr.* Epist. 73, 9.

⁷ Cf. *Cypr.* Epist. 70, 2; *Firmil.* inter epist. *Cypr.* 75, 7; *Concil. Elib.* c. 38.

⁸ *Cyrl. Hier.* Cat. myst. 3. *Hieron.* Adv. Lucif.; cf. *Ambr.* Myster. 6; *Ps. Ambr.* Sacr. 3, 2. *August.* Trinit. XV 26, 46; *Lit. Petil.* II 104, 239; in *Jn* 3, 5, 6, 10; in *Ps* 26, 2.

⁹ A II. lyoni zsinat azt mondja ugyan: A bérmálás szentségét a püspökök szolgáltatják ki kézföltevéssel és az újjászülettek megkenésével *Denz* 465; máskor azonban a krizma van a szentség anyagának mondva *Denz* 592; cf. *Trid.* 7 confirm. c. 2 *Denz* 872.

amennyiben keresztjelet csinál homlokán, szemein, orrán, száján, két fülén, mellén, kezén és lábán, és azt mondja: A Szentlélek ajándékának pecsétje Amen (σφραγίς δωρεᾶς, Πνεύματος ἁγίου ἀμήν).

Ennek alapján *a bérmálás közelebbi anyagát illetőleg négy vélemény lehetséges*; 1. A bérmálás közelebbi anyaga kizárólag a kézrátétel; így Aureolus, Habert, Petavius, Sirmond. 2. Kizárólag a krizmakenet; így Durandus, Maldonatus, Gregorius de Valentia. 3. Vagy a kézrátétel vagy a krizmakenet, amint az Egyház a különböző korok jellege szerint jónak látta meghatározni; így az 1549-i mainzi, az 1662-i jeruzsálemi zsinat, Estius, Tapper, Morinus, Oswald. 4. *A krizmakenet és a kézrátétel, mely által a krizmakenés történik.* Ez az általánosabb és valószínűbb nézet. Így Beda, Rhabanus Maurus, Amalarius, Thomas,¹ a Pontificale és a CIC (c. 780). Ezt a nézetet logikai menetben így igazoljuk:

1. *A kézrátételt* tanúsítja a Szentírás² és a legrégebbi hagyomány. A régi görögök közül némelyik hallgat róla, bár egy sem zárja ki; a legtöbben azonban említik.³ Tartalmazza az Egyház hiteles (ha nem is tévedhetetlen) tanítása is.⁴ Ha a Decr. pro Armenis azt mondja: «Most kézrátétel helyett az Egyház a bérmálást szolgáltatja»,⁵ csak azt akarja mondani, hogy ma bérmálás néven történik az, amit régen kézrátétel néven gyakoroltak. S ha régi okmányok olykor a krizmát nevezik e szentség anyagának, a kézrátételt nem akarják kizárni; csak a távolabbi anyagot jelölték meg; nem lehetett ugyanis a krizmával egy sorba tenni a püspök kezét. Következésképp téves a fentemlített második nézet; a kézrátétel nem hiányozhatik a bérmálás jegyében.

2. *A krizmakenés* első biztos tanúja Origenes⁶; a későbbiek aztán általában említik; nemcsak a keletiek, hanem a nyugatiak is.⁷ Ezt megerősíti a szentség neve és a krizmáriumok elnevezése és létezése. A Szentírásból nem lehet a kenést föltétlen biztossággal megállapítani.⁸ Mindazáltal ingyenes állítás, hogy eleinte kizárólag kézrátétellel bérmáltak. Mivel ugyanis a Szentlélek közlését és a Szentlélek erejét annyiszor nevezték kenetnek, maga a dolog sem lehetett nekik idegen; annyival kevésbé, mert előttük volt az ószövetségi kenetek példája is. Nem lehetetlen azonban, hogy azokban az első időkben a fölkenés olykor közvetlenül a Szentlélek által történt. Ezeknek a megfontolásoknak a súlya alatt nem tartható a fent említett első nézet, hogy kizárólag a kézrátétel a bérmálás közelebbi anyaga.

3. *A kézrátétel és a kenet vagylagosságát* valló harmadik nézet nem kerülhet dogmatikailag szóba abban az értelemben, hogy egy-egy püspök tetszése szerint vagy kézföltevéssel vagy kenettel szolgáltathatta ki a szentséget. Csakis abban az értelemben volna vitatható, hogy az Üdvözítő csak általánosságban határozta meg a bérmálás szentségi jegyét, és ennek részletezése aztán az Egyházra volt rábízva; az Egyház eleinte aztán kézföltevéssel és kísérő imádsággal szolgáltatva a szentséget; a második század végétől hozzájárult a homloknak kereszttel történt megjelölése (kenés nélkül); és ehhez hozzájárult keleten elég hamar, nyugaton a 4. század végén (talán Szilveszter pápa alatt) a krizmával való kenés. (A. de Smet). Ebben a formában a vagylagosság nézete dogmatikailag tartható; bár nagyon kevésbé valószínű.

¹ Thom III 84, 4 c.; Gent. IV 60; cf. azonban III 72, 2 9 és De eccl. sacramentis, mely kizárólag a kenést említi.

² Act 8,17 19,6 Heb 6,2.

³ Cyril. Hier. Cat. 16, 16; Constit. Apost. II 32, 3; III 16, 3 VIII 28, 2; Testament. D. N. J. Christi ed. Rahmani p. 131.

⁴ Denz 424; 465.

⁵ Denz 697.

⁶ Origen. in Lev 6, 5; 8, 11.

⁷ Hippolyt. in Dan I 16 coll. c. De Christo et Antichristo 59; Ordo eccl. Aegypt.; Pacian. Sermo de bapt. 6; Optat. Milev. Schisma Donat. 4, 7; August. Sermo 227 324; in Jn 118, 5; Innocent. I. Epist. 25, 3; Denz 98.

⁸ Cf. mégis 2 Cor 1,21 1 Jn 2,20.27.

Mínt hogy tehát a kézrátételt a Szentírás, a krizmakenést a hagyomány különösen a keleti egyház hagyománya a legősibb időktől fogva tanúsítja, a főt negyedik helyen említett nézet a legnagyobb fokban valószínű. S ha ennek az alapjára helyezkedünk, könnyű eldönteni azt a kérdést: a jelen latin szertartásban *melyik kézrátétel* tartozik a szentség közelebbi anyagához: az első kéz-kiterjesztés (χειροτονία) vagy pedig a krizmakenéssel kapcsolatos kézrátétel (χειροθεσία)? Mínt hogy az előbbit a görög szertartás nem ismeri, jóllehet érvényesen szolgáltatja ki a szentséget, kétségtelenül a kézrátétel a lényeges. Ez azonban a krizmakenéssel eo ipso adva van;¹ és ezért valószínűleg nem tartozik a közelebbi anyag lényegéhez, hogy a fölkenő püspök keze a bérmálandó feje fölött legyen, illetőleg azt érintse.

A krizmakenés *a homlokon* történik (a görög szertartások más testrészek kenését is említik), még pedig kereszt alakjában. Így már a legrégebbi hagyomány;² I. Ince részletesen elő is írja. A *keresztalakban* való jelölés a hittudósok szerint a közelebbi anyag lényegéhez tartozik. A többi szertartás: az arculütés, a krizmakötés (fejszalag, melyet az új-bérmáltak három napig hordtak) természetesen nem lényeges szertartások.

A bérmálás távolabbi anyaga az olajbogyóból készült olaj, melyhez kötelező egyházi előírás szerint kevés balzsamot kell hozzávegyíteni, és az így készült krizmát a püspöknek kell megszentelnie. Akik a kenetről szólnak, az első időktől kezdve a bogyó-olajat (ἐλαιον) említik; ezért szóba sem kerülhet, vajjon érvényes-e más olaj is. A balzsam hozzávegyítése (a görögök még mintegy negyvenféle mást is tesznek hozzá; ezzel jelezni akarják a Szentlélek ajándékainak és erejének bőségét) a tomisták szerint az anyag lényegéhez tartozik, a skotisták szerint csak kötelező előírás, elmaradása azonban a szentséget nem érvényteleníti. Mivel az atyák gyakran az egyszerű olajat is krizmának nevezik, és még III. Ince sem meri érvénytelennek mondani a merő olajjal történt bérmálást, valószínű, hogy a balzsam nem tartozik a lényeghez. A *krizma külön szenteléséről* ősi hagyomány tanúskodik.³ Ennek alapján az általánosabb nézet a skotistákkal szemben azt vallja, hogy a krizma megszentelése a távolabbi anyag lényegéhez tartozik, és szükséges a szentség érvényéhez. A keletiek különösen nagy súlyt helyeztek erre a mozzanatra. Teológusaik hovatovább ennek a szertartásnak tulajdonították a szentség főhatását; és így ugyanakkor mikor a szentség kiszolgáltatója náluk az egyszerű áldozópap lett, a krizmaszentelést a patriarkának tartották főnn, és így a kenetből (μύρον) mintegy az Eucharisziához hasonló állandó szentséget csináltak,⁴ amelyet aztán nem-püspök is «kioszthatott».

Ami *a bérmálás formáját* illeti, a Szentírás általánosságban imádságot említ⁵; ugyanígy a hagyománynak első tanúi.⁶ Ha a szentség közelebbi anyaga a krizmakenő kézrátétel, akkor természetesen annak kísérő szava a forma: Signo te signo crucis et confirmo te chrismate salutis in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti. Ez a forma a latin Egyházban a 9. század óta kimutatható és 1250 óta állandó. A leghasználtabb görög forma (434. lap) a 4. században már megvolt. Ezekon kívül sok más forma is volt használatban;⁷ sőt I. Ince⁸ azt írja egy püspöknek: «A bérmálás szavait nem mondhatom meg, nehogy inkább árulónak tűnjek föl, mint tanácsadónak». Tehát bizonyos fokig a titokfegyelem rovására is kell írni azt a bizonytalanságot, mely a szentség formáját illetőleg a skolasztikusoknál is észlelhető (akadt,

¹ Ebből érthető, miért nem történik olykor említés róla; pl. *Thom* III 72, 2 9.

² *Tertul.* Marc. III 22; *Cypr.* Epist. 70, 2; *Hippol.* Christ. et Antichr. 59; cf. Eph 4,30.

³ *Tertul.* Bapt. 7; *Cypr.* Epist. 70, 2; *Cyrl.* Hier. Cat. myst. 3, 3; *Can. Hippol.* 133; *Const. Apost.* VII 42; *Euchol. Serap.* (krizma-szentelő imádságot tartalmaz); *Basil.* Spirit. S. 27, 66 (apostoli hagyománynak mondja).

⁴ Cf. *Cyrl. Hier.* Cat. myst. 3, 3.

⁵ Act 8,15; cf. 2 Cor 1,21.

⁶ *Tert.* *Cypr.* *Ordo Aegypt.* 1. c.

⁷ Cf. Martène *De antiquis Ecclesiae ritibus* I 2, 4.

⁸ *Denz* 98.

aki nem tartott szükségesnek semmiféle formát, ha a kenet érvényesen volt szentelve); mégis a formák változásából és sokféleségéből azt is kell következtetni, hogy az Üdvözítő azt csak általánosságban határozta meg.

A jelenlegi latin és görög forma megegyeznek abban, hogy kifejezésre juttatják a szentség főhatását: a keresztség kegyelmének a Szentlélek által való növelését. Valószínű, hogy ez a gondolat szerepel egyéb formákban is. Ahol pedig nem mutatható ki (pl. a Sacramentarium Gregor.-ban: az Atyának és Fiúnak és Szentléleknek nevében; béke veled), ott valószínűnek látszik, hogy ez nem a szentség teljes formája, hanem hozzá kell venni azt az imádságot, mely a kézrátételt kísérte. A mai latin és görög forma nem könyörgés alakú; mindamellett tartalmilag imádság, mert a vele jelzett hatást Istentől várja. A mai formán nem lehet változtatni a szentség érvényének veszélyeztetése nélkül.

99. §. A bérmálás szentségi használata.

Diekamp III § 20–21; *Bartmann* II § 173 174; *van Noort* 3, 3, 4–5; *Pesch* VI prop. 57–60; *Billot* th. 33; *Schanz* § 25–26. – *Thom* III 72, 5 11; *Suarez* Sacr. disp. 34–6; *Billuart* sacr. Confirm. 7–8; *Berti* XXXII 2–3; *Frassen* Sacr. tr. 2 confirm. 2–3. – *Bertrams* Das Wesen des Geistes nach der Anschauung des Apostol Paulus 1913; *Meschler* Die Gabe des heiligen Pfingstfestes⁸ 1914; *F. Gillmann* Zur Lehre der Scholastik vom Spender der Firmung und des Weihesakramentes 1920. *Hanauer* I. A bérmálás kegyelme 1920; *Schütz* A. A diakonátus dogmatikai eszméje (Eszmék és eszmények 16. szám) 1933.

1. A bérmálás hatásai és szüksége.

A bérmálás szentségi **hatásai**: a megszentelő kegyelem növekvése és betetőzése a Szentlélek sajátos közlése által; külön szentségi kegyelemként a Szentlélek ereje a hit bátor és állhatatos vallására és szentségi jegy.

1. *A bérmálás szentsége a megszentelő kegyelmet növeli és teljessé teszi azáltal, hogy sajátos módon közli a Szentlelket.* Biztos. A *Szentírás* is, a *hagyomány* is bárhol szól a bérmálás hatásairól, azt mint Szentlélek-közlő szentséget említi; a próféták ígérte bőséges Lélek-áramlás az újszövetségben, az Üdvözítő ígérétei,¹ és nagy elvi megvalósulásuknak, a Pünkösdek egyéni biztosítása mind a bérmálás szentségéhez vannak kötve. Ezt juttatja szemléletes kifejezésre a szentség formája és alapvető szertartása is: a kézrátétel² és a *krizmakenés*. Amint az Üdvözítő azért Krisztus, azaz Fölkent, mert istenséggel van fölkenve, úgy a keresztyének azért *χριστιανοί*, mert Szentlélekkel vannak fölkenve, mondja Theophilus.³ Minthogy a bérmálás élők szentsége, ezt a Szentlélek-közlést a Szentírás burkoltan, az Atyák⁴ aztán nyíltan *τελειώσις*-nak, azaz a keresztség betetőzésének nevezik: «Akik a keresztségben megszülettek a természetfölötti élet számára, mint újszülöttek még bizonyos puhaságot és gyöngeséget mutatnak; a bérmálás kegyelme aztán megerősíti, mintegy kegyelmi nagykorúságban részesíti őket».⁵ A kegyelmi életnek a keresztségben adott csiráit és kezdéseit a bérmálás teljességre viszi, amennyiben a lélek számára folyósítja a természetfölötti élet összes erőit és tényezőit: «Én azért jöttem, hogy életük legyen, és minél bővebben legyen».⁶ Ezt fejezi ki a bérmálásnak oly gyakori másik régi neve is: *σφραγίς*, signaculum; a bérmálás *pecsétet* vet, mintegy pontot tesz a kegyelmi közlések sorára.

¹ Fölként Jn 7,33–9.

² *Thom* III 84, 4 c.

³ *Theophil* I 12; *August.* in Jn 33, 3.

⁴ Igy különösen *Cyrl. Al.* in Joel 32 (M 72, 452).

⁵ *Cat. Rom.* II 3, 20.

⁶ Jn 10,10 cf. 3,34.

Kérdés. A keresztség is közli a Szentlelket. Ha némely harmadik századi író¹ úgy beszél, mintha a keresztség csak a bűnöket törölné el, s a bérmálás adná a Szentlelket, az efféle kijelentéseket ugyanannak a kornak bőséges tanúsága szerint² nem kell kizáró, hanem csak kiemelő értelemben venni; azok az írók t. i. a keresztségnél akárhányszor inkább a büntörlést, a bérmálásnál inkább a Szentlélek közlését emelik ki, anélkül, hogy más mozzanatokat ki akarnának rekeszteni. De ha a keresztség is adja a Szentlelket, akkor *mi a különbség a keresztség és a bérmálás Szentlélek-közlése között?* – *Felelet.* Minthogy a katolikus hitigazság értelmében a bérmálás a keresztségnek nem egyszerű ismétlése, hanem tőle különböző önálló szentség, a felelet az általunk képviselt spekulatív teológiai elvek értelmében csak ez lehet: A keresztség a Szentlelket adja kíséretképen (per concomitantiam), amennyiben t. i. Isten ád teremtett ajándékot, kegyelmet, és ezzel a dologi ajándékkal velejár maga az adományozó Isten is, és ez tulajdonításképen (per appropriationem) a Szentlélek. A bérmálásban azonban elsődlegesen, királyi fölséggel, *mint teremtetlen legdrágább személyes ajándék* jön a Szentlélek (I 435/6 II 194/5), nem pedig teremtett ajándéknak kíséretképen. A keresztségben a mennyei jegyes küldi szeretete levelét és jegygyűrűjét és ennyiben önmagát is; a bérmálásban azonban közvetlenül maga a jegyes jön és veszi lakását a lélekben. A keresztségben a Lélek megépíti magának a templomát, a bérmálásban beleköltözik.³

2. A bérmálás *szentségi kegyelme a Szentlélek ereje a hitnek állhatatos és bátor vallására.* «Ennek a szentségnek az a hatása, hogy a Szentlelket adja erőkifejtésre, miként az apostolok kapták Pünkösdkor, hogy t. i. a keresztyén bátran vallja Krisztus nevét. Ezért kap kenetet a homlokára, mely a szégyenkezés székhelye, hogy ne szégyelje Krisztus nevét és főként az ő keresztyét, mely az Apostol szerint a zsidóknak botránkozás és a pogányoknak botorság.»⁴ Ez a hatás nem egyéb, mint az előbbinek mint metafizikai alapnak pszichikai vagy mondjuk dinamikai kifejtése. A keresztséggel természetfölötti életre született lélek a Szentlélek bérmálási közlése által a Krisztusban való kegyelmi nagykorúságra jut, s ezzel jogcímet és alapot kap azokra a természetfölötti segítségekre, melyekkel a nagykorúsághoz illően, nem puha és állhatatlan gyermek módjára, hanem férfiasan, állhatatosan, önállóan és keményen meg tud küzdeni a keresztyénre váró nehézségekkel.⁵ A bérmálás fölfegyverzi, hogy a test, a világ, az ördög támadásaival szemben mint Krisztus jó katonája helyt tudjon állni, és a Krisztus nevének következetes étellel becsületet tudjon szerezni: «Krisztus jó illata vagyunk az Istenért azok közt is, akik üdvözülnek, és azok közt is, akik elvesznek».⁶ Evégből a Szentlélek nagy fogékonyságot ad a felülről jövő indítások iránt, továbbá természetfölötti leleményességet és életkedvet, vagyis megadja azt a kegyelmi fölszerelést, mely kifejezésre jut a *Szentlélek hét ajándékában* (200. lap).⁷ A bérmálásnak ezt a hatását közvetlenül jelzi a kenés (az atléták az ókorban olajjal tették hajlékonyá testüket a birkózásra), különösen a görög szertartásban a főszerveknek megkenése, mint azt szépen kifejti Jer. sz. Ciril.⁸ A Szentlélek adta természetfölötti életerőt, kedvet, szellemi gazdagságot jelképezte a pünkösdi nyelvcsoda, ezt fejezte ki a karizmák bősége, amely mint rendkívüli ajándék oly gyakran járt együtt a Szentlélek szentségi adományozásával.⁹

3. A bérmálás hatásainak ontológiai alapja és gyökere *a bérmálási jegy.* Hogy a bérmálás eltörölhetetlen jegyet nyom a lélekbe, hitigazság. A Szentírásnak a jegy létezése érdekében

¹ De rebapt. 6.

² *Iren.* III 17, 2; *Epid.* 42; *Iustin.* Dial. 29; *Tertul.* Bapt. 6 coll. c. 10; *Cypr.* Epist. 63, 8 74.,; 5.

³ Így értelmezi már *Origen.* in Lev hom 8, 11 a salomoni templom-építést.

⁴ Decr. pro Arm. *Denz* 697.

⁵ 2 Tim 3,12.

⁶ 2 Cor 2,15.

⁷ Cf. Act 1,8. Eph 6,10–17 Rom 13,12 1 Thes 5,8 Ap 2,8–11 1 Jn 2,13; *Clemens Al.* Quis dives 42.

⁸ *Cyrl. Hier.* Cat. myst. 3, 3 4.

⁹ *August.* Bapt. III 6.

idézhető helyei¹ főként a bérmálásra értelmezhetők. A szentatyák érdeklődésének előterében a keresztségi jegy áll ugyan, a bérmálásról inkább vele kapcsolatban és bennfoglaltan szólnak. De kifejezetten is említik a 4. századiak.² A skolasztikusok, kivált Halesi Sándor és Szent Tamás behatóan foglalkoznak vele. Ez az eltörölhetetlen jegy a bérmálás megismételhetetlenségének alapja. Akik az eretnekeresztelést érvénytelennek tartották, azok természetesen a bérmálásukat is megismélték. Az itt szóba jöhető nagy atyák azonban kétségtelenül tanítják, hogy az eretnekbérmálás általában érvényes; és ha kézföltevéssel vették föl az eretnekeket az Egyházba, az «in poenitentiam» történt. Ha pedig helyel-közzel érvénytelennek tartottak bizonyos eretnekbérmálásokat, azért történt, mert az eretnek kiszolgáltatást vagy a szentségi jel vagy a szándék miatt nem tartották érvényesnek.

Mivoltát illetően a bérmálási jegy nemcsak a szentségi hatások egyike, mint a két másik jegyközlő szentségnél, hanem *a szentség lényegének is kifejezése*. Benne a Szentlélek elidegeníthetetlenül tulajdonába veszi a nagykorúvá lett tudatos élettevékenység elvét, az egyéniséget, és fölavatja, megszenteli a külön krisztusszolgálatra. Az önálló, állhatatos és erőteljes életkifejtés a személynek műve; a bérmálási jegy tehát ezt foglalja le és köti le Istennek. Ezt liturgiailag kifejezésre juttatja a homloknak kereszttel való megjelölése és a szentség pecsét elnevezése. A pecsételés befejezést jelent; a személy is actus ultimus, a metafizikai valóságok utolsója (1614). Mikor a bérmálás a személyiséget természetfölötti hivatásra emeli és a természetfölötti jelleggel pecsétet tesz a kegyelemközlések sorára, jelzi, hogy minden egyéb kegyelemközlés csak a keresztségi és bérmálási kegyelem fönntartását és bizonyos sajátos célokra való további kiépítését célozhatja. A kereszt jele pedig a homlokot, a személyes méltóság szimbolumát, az ellentétes hatalmakkal szemtül-szembe folytatandó élet-halál- harcnak jelképét avatja föl és szenteli meg Isten számára, miként a főpapot az ószövetségben³. Általa Krisztus minden harcosa homlokára kapja a misztikus thau-t⁴; a megjelöltek sorába kerül, és ezzel osztozik azoknak föladataiban és komoly kötelezettségeiben, de egyúttal reményeiben is: «Mint a gyémánt és a tűzkő, olyanná teszem homlokozat; ne félj tőlük és ne ijedj meg orcájuktól!» «Életed árán is tusakodjál az igazságért; mindhalálig küzdj az igazságért, akkor Isten harcba száll éretted ellenségeiddel!»⁵ A bérmálás szentségével etekintetben párhuzamba hozható *szentelmények*: a kereszt jele, a királyok fölkenése, a lovaggáavatás, a szerzetes fogadalmak.

A bérmálás **szükségessége**. A bérmálás az üdvösséghez *nem szükséges mint nélkülözhetetlen eszköz*. Amióta a bérmálás liturgiailag elvált a keresztségtől, azóta nem ritkán megtörtént, hogy valaki a keresztség fölvétele után bérmálás nélkül halt meg, és az Egyház sohasem aggódott ezeknek üdvösségéről azért, merthogy bérmálás nélkül haltak meg. A keresztség szentségi jelentőségét és hatékonyságát kisebbítené, aki ezt kétségbe vonná. A keresztség által az ember egészen újjászületik és megéri a mennyország számára; etekintetben a bérmálásnak nem marad mit pótolni. *Nem is mutatható ki kifejezett isteni vagy egyházi parancs*, melynek erejénél fogva a bérmálás szükséges volna. Az Egyház mindenkor sürgette ennek a szentségnek föl vételét⁶; a Tridentinum csak azokat engedi tonzúrára,⁷ akik meg vannak bérmálva, és az új Egyházi Törvénykönyv⁸ is keményen meghagyja, hogy ha alkalom kínálkozik, el ne merjék hagyni a hivek, és a plébánosoknak köteleességükké teszi,

¹ 2 Cor 1,21 Eph 1,30 4,30.

² Cyr. Hier. Procat. 17; Optat. Mil. Schism. Donat. VII 4 August. Petil. II 104 és [345. lap](#).

³ Ex 28,36 Ps 4,7.

⁴ Ez 9,4 és Ap 7; 2,12 22,4; 13,16 14,1–5.

⁵ Ez 3,9; Sir 4,33.

⁶ Conc. Laodic. (a. 370) c. 48.

⁷ Trid. 23 ref. cp 4.

⁸ CIC 787.

hogy alkalmas időben fölvétsék a hivekkel. Mindebből azonban nem lehet igazi parancs jellegű kötelezettséget kiolvasni.

De abban megegyeznek a hittudósok, hogy *akiknek alkalmuk kínálkozik bérmálkozni és nem teszik, ezáltal alighanem halálos bűnbe esnek*. Csak a megokolásban térnek el. A többségi vélemény szerint súlyosan vét az önszeretet kötelessége ellen, aki vakmerően vagy könnyelműen megfosztja magát a krisztusi harc számára alig nélkülözhető ama nagy kegyelmektől, melyeket csak a bérmálás ad meg. Egy kisebbségi vélemény (Scotus, Tournely, Benedict. XIV.) azon a nézeten van, hogy a bérmálás *burkolt isteni parancs erejével és mint viszonylag nélkülözhetetlen eszköz* (necessitate praecepti divini et medii relativi) kötelez. Ez a nézet valószínűbbnek látszik. Mert *a)* az isteni parancs burkoltan adva van a szentség rendelésében: Isten semmit sem tesz hiába; ha a természetfölötti rendben nem volna szükség a bérmálásra, az Üdvözítő nem rendelte volna. *b)* A keresztyén élethez és a krisztusi harchoz szükséges kegyelmeket szentségileg, tehát intézményesen a bérmálás biztosítja. Ezért mondotta az Üdvözítő: «Maradjatok a városban (azaz meg ne kezdjétek hivatásszerű tevékenységeteket), mígnem fölruháztattok erővel a magasságból».¹ Minthogy azonban a bérmálás betetőző és nem alapvető szentség, a szüksége nem annyira szoros mint a keresztségé, hanem olyan jellegű, mint az imádság szüksége.

A gyakorlatban a két nézet között nincs különbség. Az enyhébb nézet is elismeri, hogy a szentség elmulasztásával lehet súlyosan vétetni, és a szigorúbb fölfogás is megengedi, hogy szükség esetén a szentséget pótolhatja a vágybérmálás,² mely burkoltan benne van a Szentlélekért való imádságban, az Isten szeretetéből végzett jócselekedetekben és a békeútírásban. A bérmálás vágyát azonban az esze használatával már rendelkező megkereszteltnek ajánlatos gyakrabban fölkelteni, különösen pünkösöd ünnepén. Amit az Üdvözítő a Szentlélek eljövételéről mond (Jn 14–16), bizonyosság rá, mennyire kell a keresztyéneknek a Szentlélek várakozásában, vágyában és indításában élniök. Ennek a szent és termékeny vágnak szentségi biztosítékot ad a bérmálás; vételének lelki előkészítését munkálja a bérmálás vágya.

2. A bérmálás kiszolgáltatója és fölvevője.

1. **Tétel. A bérmálás rendes kiszolgáltatója a püspök.** *Hittétel.* A szakadár görögök, Wiclif és Hus az áldozópapot is rendes kiszolgáltatónak tekintik. Velük szemben a *trentói* zsinat kimondja: «Ki van közösítve, aki azt állítja, hogy a bérmálás szentségének rendes kiszolgáltatója nem kizárólag a püspök, hanem bármilyen egyszerű áldozópap».³

Bizonyítás. A *Szentírás* föltűnő gonddal az apostolokat mutatja be a bérmálás kiszolgáltatóiként: Péter és János a legnagyobb veszély idején átmentek Szamariába bérmálni⁴; Pál Efezusban maga bérmálta meg a Keresztelő tanítványait.⁵ A keresztelést az apostolok sokszor másokra bizták, a bérmálást nem; különben okvetlenül megadták volna Fülöpnek ezt a hatalmat is.⁶ Ezt tanúsítják az *atyák* is,⁷ akik elmondják, hogy sokan bérmálás nélkül hálnak meg, mert keresztségük után nem jutnak a püspök elé. Amikor aztán Photius az

¹ Lc 24,49; cf. *Thom* III 72, 1 ad 3.

² *Thom* III 72, 6 ad 1; cf. *Acta s. Rogatiani (Ruinart 323)*.

³ *Trid.* 7 confirm. c. 3 *Denz* 873; cf. 424 608 960 697.

⁴ *Act* 8,14–17.

⁵ *Act* 19.

⁶ Cf. *Act* 6,2 1 *Cor* 1,17.

⁷ *Cypr.* *Epist.* 73, 9; *Rebapt.* 3 4; *Hieron.* *Adv. Lucif.* 8 9; I. *Innocentius Denz* 98.

áldozópapokat a bérmálás rendes kiszolgáltatóiként kezdte kezelni, I. Miklós nyomban tiltakozott; s ebben mögötte volt a görög egyház hagyománya is.¹

A teológiai megfontolás azt találja, hogy *a)* a bérmálás a kegyelmi teljesség és betetőzés szentsége; illő tehát, hogy a teljes hatalmú pap, a püspök szolgáltassa ki.² *b)* A bérmálás által a keresztény lélek Krisztus katonája lesz; már most illő, hogy a püspök mint Krisztus helyettese és az ő seregének vezére, maga vegye és avassa föl katonáit.³ *c)* Hozzájárul egy lelkipásztori ok: a bérmálás szentsége révén a püspök közvetlen érintkezésbe jut minden egyes hívével, a Szentlélek jelentős kegyelmét közli vele, és így minden egyes hívő előtt közvetlenül is igazi főpásztornak bizonyul.

2. Tétel. A bérmálás szentségének rendkívüli kiszolgáltatója az áldozópap, aki vagy az általános jog vagy a Szentszék külön engedélye alapján arra fölhatalmazást kapott. Biztos. Szentviktori Hugo és Durandus tagadják ugyan, de az Egyház elterjedt gyakorlata és hivatalos állásfoglalása után nem férhet hozzá kétség.⁴

Bizonyítás. A *Szentírás* bizonyossága csak tételes, nem kizárólagos: tanúsítja, hogy az apostolok adták a bérmálást, de sehol nem mondja, hogy semmi körülmények között nem szolgáltathatja más valaki. A *hagyomány* szava pedig nem hágy kétséget. A *görögöknél* már jóval Photius előtt szokás volt, hogy áldozópapok bérmáltak: «Az áldozópap bérmál, de pappá nem szentel».⁵ De a *latinoknál* is megesett, hogy áldozópap bérmált: Ambrosiaster szerint ez gyakrabban megtörtént, ha a püspök távol volt.⁶ Szent Jeromos⁷ azt mondja: «A papszentelést kivéve mit nem tesz a püspök, amit az áldozópap is meg nem cselekszik?» Abban az időtájban a X. toledói zsinat tiltja, hogy áldozópap krizmát szenteljen; tehát föltételezi, hogy a krizmát kiszolgáltathatni lehet neki. Nagy sz. Gergely a szardíniai papoknak megengedte, hogy a püspökök távollétében folytathassák régi gyakorlatukat, mely szerint kiszolgáltatták a bérmálást.⁸ A középkorban szokásjog alapján bérmáltak pl. a würzburgi egyház- megye papjai, sok bencés apát. A római egyház a keletiek bérmálásait sohasem vonta kétségbe; az egyesülési zsinatokon ez a pont egyáltalában nem okozott nehézségeket.⁹

Ma azt rendeli az Egyház, hogy amely latin szertartású áldozópapoknak megvan ez a fölhatalmazásuk (általános jog alapján a nem-püspök biborosok, abbates et praelati nullius, apostoli helynökök), azok csak a latin szertartású hívőknek szolgáltathatják ki érvényesen; a görög papok csak görög szertartásúakat bérmálhatnak törvényesen (licite); de érvényesen, bár tilalom ellenére (illicite, tamen valide) bérmálhatnak latin szertartásúakat is. Ennek a sajátos rendelkezésnek oka a történeti fejlődés: a görög egyházban az áldozópap a bérmálásnak szokásbeli szolgáltatója, a nyugati egyházban meg csak kivételes. Azt azonban mindkét egyház mindig megkívánta, hogy a krizmát a püspök szentelje; az egyszerű áldozópap részéről történt szentelést egyik sem ismerte el érvényesnek.

A teológiai elmélés keresi az áldozópap bérmálási hatalmának gyökerét. Mivel pápai (valószínűleg isteni jog alapján nem elégséges a pápától külön nem engedélyezett egyszerű püspöki küldés) megbízás nélkül az áldozópap nemcsak tilosan, hanem érvénytelenül is bérmál, azt kell következtetni, hogy az áldozópapi hatalom, az áldozópapi jegy (character

¹ *Firmil.* inter epist. *Cypr.* 75, 8; *Didascalia* III 12, 2; *Concil. Eliber.* c. 38 77; *Ordo eccl.* Aegypt.; *Chrysost.* in *Act hom.* 18, 3; *Const. Apost.* 2, 32.

² *Thom* III 72, 11.

³ *Thom* *Gent.* IV 60.

⁴ *Decr. pro Arm.* *Denz* 697; *CIC* 782.

⁵ *Const. Apost.* VIII 28, 3.

⁶ *Ambrosiaster* (a szentpáli levelek legjobb ókori összkomentárjának ismeretlen szerzője Ambrus korában) in *Eph* 4, 17.

⁷ *Hieron.* *Epist.* 146, 1.

⁸ *Gregor. M.* *Epist.* IV 26, 9.

⁹ Cf. *Benedict.* XIV. *Syn. dioeces.* VII 9, 3.

presbyteri) magában nem elégséges. Minthogy azonban a szentségkiszolgáltatás kiválóan papi tevékenység, mégis a papi jegyben kell gyökereznie, és nem eredeztethető egyszerű joghatóságból (ordine, non iurisdictione confertur). És mivel a pápai megbízás a papi jelleget nem növelheti, elég fogas kérdés támad: *miképp adhatja meg a pápai megbízás azt a papi hatalmat, mely megbízás nélkül nincs meg?* Bellarmin és Suarez szerint az áldozópap a papi jegynél fogva kezdő fokban, mintegy *csirában* rendelkezik a bérmálás hatalmával; hogy azonban a cselekvő képesség fokáig emelkedjék, ahhoz szükséges a pápának mint a Krisztus teste fölötti hatalmak teljes jogú birtokosának küldése; ez tehát kiegészíti a papi jegynek ez irányban való hiányosságát (potestas inchoata et completa). Ez a nézet azonban nem valószínű; a bérmálás hatalma ugyanis erkölcsi egész, és bajos elgondolni, hogy egy szentségi és egy joghatósági összetevőből ered. Jobban számot vet a problémával az a felelet, mely azt mondja: Az áldozópapi jegy egész terjedelmében tartalmazza a bérmálási hatalmat, azonban isteni rendelkezés erejénél fogva az *meg van kötve*: nem érvényesülhet, míg a krisztusi hatalmak teljes birtokú képviselője föl nem szabadítja.

Ez a megfontolás mélyebb betekintést enged a *keleti és a nyugati gyakorlat* gyökereibe és jellegébe. A görög gyakorlat gyökere az a gondolat, hogy a bérmálás a keresztség kiegészítése és betetőzése; kiszolgáltatásának tehát nyomon kell követnie a keresztséget, mintegy liturgiailag homogénnek kell vele lenni. Mivel az áldozópapok kereszteltek, természetesnek kínálkozott, hogy bérmáljanak is. Viszont a nyugati gyakorlat a bérmálást a kegyelmi nagykorúsodás szentségének tekinti, a természetfölötti ajándékok bőségének, melynek fölülről, a kegyelmi javak teljes hatalmú kezelőjétől kell jönnie. Ezt a gondolatot liturgiailag nyomatékozza az a tény, hogy a krizmát a püspöknek kell szentelnie, a görög egyházban is; sőt ott a patriarkák számára tartották fenn. S itt a myronnak mintegy önálló szentségi jellege, mely az Eucharisziához hasonló önálló szentséggé avatta a bérmálást, támaszt adott a kiszolgáltatási gyakorlatoknak: az Eucharisziát kiszolgáltathatta a diakonus is; a kész szentségnek föltételezett myront tehát megadhatta az áldozópap.

3. Tétel. A bérmálás szentségének fölvevője minden megkeresztelt ember. Biztos.

Bizonyítás. A *Szentírás* tanúsága szerint a megkereszteltet mindjárt meg is bérmálták; és nem tagadták meg azt senkitől.¹ A bérmálást megelőzte a keresztség. Kornélius példája nem dönt; mert itt a Szentlélek rendkívüli adományozásáról volt szó.² A *hagyomány* tanúsága szerint a bérmálás nyomon követte a keresztséget, és az avató szentségek sorába tartozott. Ebből természetes következtetett, hogy mikor a keresztséget kezdték kisdedeknek is rendszeresen kiszolgáltatni, utána mindjárt a bérmálást is föladták nekik.

S valóban minden megkeresztelt kisdéd a bérmálásnak *alkalmas alanya*; mert jóllehet a lelki harc még nem közvetlenül fenyegeti, elkerülhetetlenül elkövetkezik reája is; s gyöngéd gondosság idejekorán fölszerelni őt. Hozzájárul, hogy így jobban biztosítva van a szentség egyetemes kiszolgáltatása; és ha az ilyen kisdedek idő előtt halnak el, nem esnek el attól a mennyei dicsőségtől, mely a bérmálás jegyével jár. *Nyugaton* azonban a 13. század óta szokásba jött a bérmálást későbbre halasztani, általában a 7. évre és azon túl: «a lelki harcok küszöbén».³ S csakugyan illőbbnek látszik, hogy a kegyelmi teljesség és nagykorúsodás szentsége olyan korban érje a lelket, mikor az pszichikailag sem egészen kiskorú már, és amikor személyes igyekezete által képes jobban biztosítani a kegyelmek ama bőségét, melyet a bérmálás ad. Ez is helyes és kívánatos szempont: Megfelelő oktatás és gyakorlat után a hívők a bérmálásban kapott fegyvereket mindjárt kezdjék forgatni, hogy így mindjárt beletanuljanak a keresztény vitézkedés (militia Christi) szent mesterségébe; ha kisdéd korukban kapták meg, könnyen felejtik, hogy a Krisztusért való jó harc fegyvereinek már

¹ Act 8,14 19,1.

² Act 10,44–8.

³ Cat. Rom. II 3. 17.

birtokában vannak. De azért a latin Egyházban sem vették ki azoknak a szempontoknak méltánylása, melyek a görögök mai gyakorlata számára irányadók.¹

A bérálás *méltó vételéhez* szükséges a kegyelem állapota, minthogy élők szentségéről van szó; tehát a keresztség után elkövetett bűnök meggyónása, illetőleg ha az lehetetlen, tökéletes bánata. Előírás a megfelelő bérálási oktatás² és bérmaszülő (megbérált, nem keresztszülő, egynemű).³ Az éhommel-lét magátólértődő előírás volt abban az időben, mikor a keresztség után és közvetlenül az Eucharisztia vétele előtt szolgáltatták. Ma csak ajánlva van.⁴

¹ CIC 788; *XIII. Leo Breve*-je 1897 VI 22.

² Cf. *Cat. Rom.* II 3, 1; CIC 786.

³ CIC 794.

⁴ *Thom* III 72, 12 ad 2.